

POSTANOWIENIE

Dnia 3 grudnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Dziergawka (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Ryszard Witkowski

SSN Stanisław Stankiewicz

Protokolant Kinga Sternik

w sprawie **S. S.**

oskarżonego o czyn z art. 199 § 2 i 3 k.k. i in.,

po rozpoznaniu na posiedzeniu w Izbie Karnej

w dniu 3 grudnia 2025 r.

zażalenia obrońcy oskarżonego na postanowienie

Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2025 r., sygn. akt IV KK 54/25

o zastosowaniu środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania,

na podstawie art. 437 § 1 k.p.k. w zw. z art. 538 § 2 k.p.k.

i art. 275 § 1, 2 i 4 k.p.k. oraz art. 277 § 1 k.p.k.

p o s t a n o w i ł :

zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że w miejsce izolacyjnego środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania zastosowanego wobec oskarżonego S.S. zaskarżonym postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2025 r., sygn. akt IV KK 54/25 zastosować dozór Policji połączony z obowiązkiem zgłaszania się raz w tygodniu w jednostce Policji właściwej dla miejsca zamieszkania oskarżonego i zakaz opuszczania kraju.

Stanisław Stankiewicz

Anna Dziergawka

Ryszard Witkowski

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 28 października 2025 r., sygn. akt IV KK 54/25, po rozpoznaniu kasacji wniesionej przez obrońcę S. S. od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 7 sierpnia 2024 r., sygn. akt VI Ka 304/24, zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Częstochowie z dnia 24 stycznia 2024 r., sygn. akt XVI K 59/23, uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Częstochowie do ponownego rozpoznania. Jednocześnie Sąd Najwyższy na podstawie art. 538 § 2 k.p.k. w zw. z art. 249 § 1 k.p.k. i art. 258 § 2 k.p.k. zastosował wobec S. S. środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania na okres 3 miesięcy, to jest od dnia 28 października 2025 r., godz. 11:55 do dnia 26 stycznia 2026 r., godz. 11:55.

Na powyższe postanowienie zażalenie wniósł obrońca oskarżonego, który zarzucił obrazę przepisów postępowania, mającą istotny wpływ na treść orzeczenia, tj.:

1. art. 249 § 1 k.p.k., poprzez zastosowanie wobec S. S. najsurowszego środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania w celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania, w sytuacji, gdy tok postępowania na aktualnym jego etapie może zostać zabezpieczony poprzez zastosowanie wobec niego środka zapobiegawczego o charakterze wolnościowym, tj. m.in. poręczenia majątkowego, dozoru Policji, zakazu opuszczania kraju połączonego z zatrzymaniem paszportu,
2. art. 258 § 2 k.p.k. polegającą na zastosowaniu względem S. S. środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania ze względu na grożącą mu surową karę, podczas gdy środek ten nie może prowadzić do antycypacji kary, a zagrożenie karą jako przesłanka stosowania tymczasowego aresztowania musi być odnoszona do realnie grożącej kary, a nie do ustawowej wysokości zagrożenia karnego,
3. art. 538 § 2 k.p.k. polegającą na zastosowaniu środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania w sytuacji uchylenia orzeczenia wydanego przez sąd II instancji, w sytuacji, gdy postawa S. S. na jakimkolwiek etapie postępowania nie dała podstaw do twierdzenia, iż

zasadnym jest stosowanie wobec niego środka izolacyjnego, jest on osobą dotychczas niekaraną.

Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez:

1. uchylenie środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania i ewentualnie zastosowanie w jego miejsce środków zapobiegawczych w postaci poręczenia majątkowego w wysokości uznanej za odpowiednią przez Sąd, dozoru Policji, zakazu opuszczania kraju połączonego z zatrzymaniem paszportu, z ostrożności procesowej;
2. przedłużenie tymczasowego aresztowania z jednoczesnym zastrzeżeniem, że środek ten ulegnie zmianie na poręczenie majątkowe, ewentualnie uznanej przez Sąd za przystającą do okoliczności niniejszej sprawy z chwilą złożenia poręczenia w terminie 14 dni, z jednoczesnym zastosowaniem w/w wolnościowych środków zapobiegawczych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie obrońcy oskarżonego okazało się o tyle zasadne, że skutkowało zmianą zaskarżonego postanowienia i zastosowaniem wolnościowych środków zapobiegawczych w postaci dozoru Policji i zakazu opuszczania kraju.

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż zgodnie z treścią art. 253 § 1 k.p.k. środek zapobiegawczy należy niezwłocznie uchylić lub zmienić, jeżeli ustaną przyczyny, wskutek których został on zastosowany, lub powstaną przyczyny uzasadniające jego uchylenie albo zmianę. Przepis ten obliguje organy procesowe do dokonywania permanentnej oceny potrzeby lub celowości utrzymywania zastosowanego tymczasowego aresztowania oraz – w konsekwencji – do uchylenia lub zmiany tego środka zapobiegawczego w chwili, gdy ustaną przyczyny jego zastosowania (zob. wyrok SN z dnia 24 stycznia 2007 r., II KK 152/06).

W przedmiotowej sprawie potrzeba rozważenia ewentualnego zastosowania tymczasowego aresztowania wobec S. S. zaistniała wskutek uchylenia przez Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 28 października 2025 r., sygn. akt IV KK 54/25, na podstawie art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie z

dnia 7 sierpnia 2024 r., sygn. akt VI Ka 304/24, zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Częstochowie z dnia 24 stycznia 2024 r., sygn. akt XVI K 59/23. Podstawą uchylenia tego wyroku było, w ocenie Sądu Najwyższego, zaistnienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej w postaci nienależytej obsady sądu. Tymczasem podstawa ta nie znajduje uzasadnienia w polskim porządku prawnym, gdzie aktualnie sąd nie ma uprawnień do badania zarzutu zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej w postaci nienależytej obsady sądu, z uwagi na okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego. Tym samym orzeczenie Sądu Najwyższego w przedmiocie uchylenia wyroku sądu odwoławczego zostało wydane z rażącym naruszeniem prawa.

Odnosząc się do przedmiotowego wyroku Sądu Najwyższego, należy odwołać się do orzecznictwa tego sądu, z którego jednoznacznie wynika, że powołanie na urząd sędziego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, nie stanowi bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (zob. postanowienie SN z dnia 18 lipca 2024 r., V KO 38/24). Wskazać bowiem należy, co wprost wynika z judykatury Sądu Najwyższego, że uchybienia wymienione w art. 439 § 1 k.p.k. zachodzą tylko wtedy, gdy zaistniały w rzeczywistości, a nie pozornie, zaś przepisy regulujące bezwzględne przyczyny odwoławcze muszą być interpretowane ściśle. Przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., określana mianem „nienależytej obsady sądu”, tradycyjnie wiązana była i nadal być musi wyłącznie z rozpoznaniem sprawy w składzie odbiegającym liczbowo lub strukturalnie (jakościowo) od składu przewidzianego dla rozpoznania danej kategorii spraw w sądzie określonego szczebla lub w danym postępowaniu. Konsekwentnie, spod zakresu zastosowania tej regulacji, wyłączano także przypadki stanowiące jedynie naruszenia natury organizacyjno-porządkowej (zob. m. in. J. Matras (w:) Kodeks postępowania karnego, pod red. K. Dudki, WKP 2018, komentarz do art. 439, teza 9). Uchybienia związane z zasiadaniem w składzie orzekającym osoby, co do której zachodziły podstawy wyłączenia, o których mowa w art. 41 § 1 k.p.k., konsekwentnie traktowane są jako względne przyczyny odwoławcze. Uchybieniem mieszczącym się w treści art. 439 § 1 k.p.k. jest taka

więc tylko sytuacja, gdy w rozpoznaniu sprawy bierze udział sędzia podlegający wyłączeniu na podstawie art. 40 k.p.k. (zob. m. in. R. A. Stefański, Wyłączenie sędziego z mocy orzeczenia sądu, *Przegląd Sądowy* 2007, z. 6, s. 119; postanowienie SN z dnia 24 lutego 2015 r., V KK 2/15; postanowienie SN z dnia 29 marca 2018 r., V KZ 15/18). Dostrzec przy tym trzeba, że art. 439 k.p.k. ma charakter wyjątkowy, z uwagi na fakt, że zaistnienie jednej z taksatywnie wymienionych w nim przyczyn obliguje sąd do orzekania poza granicami zaskarżenia i podniesionych zarzutów oraz niezależnie od wpływu uchybienia na treść wyroku. Rodzi zatem konsekwencje często wykraczające poza oczekiwania stron postępowania występujących z żądaniem przeprowadzenia kontroli odwoławczej. Nie budzi więc wątpliwości, że zgodnie z zasadą *exceptiones non sunt extendendae* przepis ten nie może być interpretowany rozszerzająco. Dotyczy to nie tylko wzbogacania za pomocą wykładni samego katalogu z art. 439 § 1 k.p.k., lecz także dokonywania rozszerzającej interpretacji konkretnych przyczyn odwoławczych (zob. postanowienie SN z dnia 12 lipca 2022 r., III KK 222/22).

Powyższych ustaleń nie może zmienić treść uchwały trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., sygn. akt BSA I-4110-1/20, która na skutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., sygn. akt U 2/20, przestała obowiązywać, albowiem Trybunał stwierdził, że uchwała składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20, jest niezgodna z art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji RP; art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 EKPCz.

W kontekście przywołanego wyżej wyroku Trybunału Konstytucyjnego należy zauważyć, że art. 8 ust. 1 Konstytucji RP stanowi, że konstytucja jest najwyższym prawem Rzeczypospolitej Polskiej. Z kolei w świetle art. 190 ust. 1 Konstytucji RP orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Wobec tego żaden sąd nie jest uprawniony do prowadzenia postępowania zmierzającego do wzruszenia orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, jak też samodzielnego podważania obowiązywania wyroku tego Trybunału (zob. postanowienie SN z dnia 25 stycznia 2024 r., I KK 107/23).

Dodatkowo trzeba podkreślić, że w dniu 15 lipca 2022 r. weszły w życie przepisy art. 42a ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (dalej: p.u.s.p.) oraz art. 29 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (dalej: uSN), w których dopuszczono jedyną możliwość badania spełnienia przez sędziego wymogów niezawisłości i bezstronności, z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu, jeżeli w okolicznościach danej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy. **Jednocześnie w ustawach tych wskazano, że okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności (zob. art. 55 § 5 p.u.s.p. i art. 29 § 3 u.SN).**

W aktualnym stanie prawnym, wszelkie wątpliwości co do bezstronności i niezawisłości sędziego sądu powszechnego, mające charakter systemowy lub indywidualny, mogą zostać zweryfikowane jedynie w trybie procedury przewidzianej w Prawie o ustroju sądów powszechnych (art. 42a § 3 p.u.s.p. w zw. z art. 42a § 6 pkt 6 p.u.s.p.). Procedura ta służy sądowej kontroli niezawisłości i bezstronności sędziego, który ma brać udział w rozpoznawaniu konkretnej sprawy i w sposób szczególny reguluje badanie kwestii niezawisłości i bezstronności sędziego w kontekście okoliczności towarzyszących jego powołaniu oraz jego postępowania po powołaniu. Przywołane przepisy wyłączają zatem możliwość badania w innym trybie przesłanek z art. 42a § 3 p.u.s.p., dotyczących badania spełnienia przez sędziego wymogów niezawisłości i bezstronności. Trzeba też zauważyć, że procedura ta ma szczególny charakter gwarancyjny także dla sędziego, albowiem w razie uwzględnienia wniosku strony, odpis postanowienia wraz z uzasadnieniem doręcza się również sędziemu, którego wniosek dotyczy. Sędzia może w terminie 3 dni złożyć wniosek o ponowne rozpoznanie do Sądu Najwyższego, który w składzie pięciu sędziów utrzymuje w mocy postanowienie o wyłączeniu sędziego albo uchyla postanowienie o wyłączeniu sędziego i oddala wniosek (art. 42a § 13 p.u.s.p.).

Badanie przez Sąd Najwyższy lub sąd odwoławczy niezawisłości sędziego pod kątem zaistnienia nienależytej obsady sądu, w trybie art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., wprowadza zatem nieznaną ustawie procedurę o charakterze inkwizycyjnym oraz stanowi oczywiste i rażące naruszenie art. 42a § 3 - § 14 p.u.s.p. i art. 7 w zw. z art. 87 Konstytucji RP, skutkujące jednocześnie pozbawieniem testowanego sędziego prawa do właściwego rzeczowo i miejscowo sądu ustanowionego ustawą oraz pozbawieniem prawa do skutecznego środka odwoławczego, a nadto pozbawieniem prawa oskarżonego do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie – co stanowi oczywiste i rażące naruszenie art. 45 ust. 1 i art. 78 Konstytucji RP oraz art. 6 ust. 1 i art. 13 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (zob. postanowienie SN z dnia 7 sierpnia 2024 r., I KZ 34/24). **Zatem uchylanie wyroków wydanych przez sędziów powołanych na urząd sędziego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, z uwagi na bezwzględną przyczynę odwoławczą z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., rażąco narusza obowiązujące w Rzeczypospolitej Polskiej prawo. Takie procedowanie podważa konstytucyjny ustrój demokratycznego państwa prawa, narusza bezpieczeństwo prawne i stabilność orzeczeń oraz powoduje chaos i anarchię.** To konkretni sędziowie, wydający orzeczenia uchylające prawomocne wyroki, jak i wyłączające sędziów od orzekania w konkretnych sprawach, jedynie z uwagi na okoliczności towarzyszące ich powołaniu, bez powiązania z konkretną sprawą, ponoszą pełną odpowiedzialność za zaistniały aktualnie kryzys wymiaru sprawiedliwości, gdzie wyroki są bezprawnie rugowane z porządku prawnego, zaś sędziowie są faktycznie pozbawiani możliwości orzekania, przez innych sędziów, którzy działają wbrew prawu (zob. art. 107 § 1 p.u.s.p.).

Reasumując, powołanie na urząd sędziego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw nie stanowi bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (zob. postanowienie SN z dnia 18 lipca 2024 r., V KO 38/24). Podnieść bowiem trzeba, że sposób powołania sędziów na podstawie art. 9a ustawy z dnia 8

grudnia 2017 r., czyli przez Sejm, jest zgodny z Konstytucją, o czym orzekł Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 25 marca 2019 r., sygn. akt K 12/18.

W związku z powyższym, uchylenie przez Sąd Najwyższy wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 7 sierpnia 2024 r., sygn. akt VI Ka 304/24, jedynie z powodu nienależytej obsady sądu, z uwagi na tryb i datę powołania sędziego, co skutkowało przerwaniem odbywania przez skazanego kary pozbawienia wolności, wydane zostało bez podstawy prawnej, zaś jego skutki nie powinny w ogóle zaistnieć w systemie prawnym. Przy czym skutki takiego działania z jednej strony oznaczają przerwanie odbywania kary pozbawienia wolności i przebywanie osoby prawomocnie skazanej na wolności, co narusza prawa osób pokrzywdzonych. Z drugiej strony, jak chociażby w przedmiotowej sprawie, dochodzi do niezasadnego stosowania najsurowszego środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania, w miejsce odbywanej kary pozbawienia wolności. Przekształcenie kary pozbawienia wolności w tymczasowe aresztowanie wprowadza surowszy rygor warunków funkcjonowania oskarżonego w izolacji, skutkujący pozbawieniem lub ograniczeniem po jego stronie szeregu uprawnień, dotyczących m.in. widzeń, korespondencji, przepustek, możliwości ubiegania się o przerwę w odbywaniu kary. Może także stać się podstawą do zasądzenia odszkodowania lub zadośćuczynienia. Tym samym, z uwagi na nieznajdujące podstawy w obowiązującym prawie uchylenie prawomocnego wyroku, co skutkowało przerwaniem wykonania kary pozbawienia wolności, doszło do naruszenia wobec oskarżonego prawa do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie oraz naruszenia zasady rzetelnego procesu (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP i art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności).

W związku z powyższym Sąd Najwyższy w rozpatrywanej sprawie stoi na stanowisku, że oskarżony S. S. w dalszym ciągu winien odbywać karę pozbawienia wolności. Powyższe nie oznacza jednak, że sąd ma podstawę prawną do stosowania w miejsce kary pozbawienia wolności bardziej restrykcyjnego środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania. Sąd Najwyższy w obecnym składzie nie może akceptować, ani w żaden sposób sanować orzeczenia niezgodnego z prawem i jego skutków, które są negatywne dla skazanego, a tym samym ograniczają konstytucyjne prawa i wolności obywatelskie.

Sąd Najwyższy, sprawując kontrolę zażaleniową nad postanowieniem o zastosowaniu tymczasowego aresztowania, nie ma w obowiązującym stanie prawnym kompetencji do usunięcia skutku naruszeń wskazanych przepisów, niemniej orzekając w tym trybie obowiązany był do ich zasygnalizowania i jednoznacznego sprecyzowania, bowiem rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w przedmiotowej sprawie jest integralnie powiązane z zaskarżonym postanowieniem, będącym jego konsekwencją.

Przechodząc zatem do kwestii oceny zasadności zaskarżonego postanawiania, w pierwszej kolejności należy stwierdzić, że w przedmiotowej sprawie nie zaistniały podstawy do zastosowania wobec S. S. najsurowszego środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania. Stanowczo trzeba uznać, że działanie *contra lege*, które stało się przyczyną zastosowania tymczasowego aresztowania, nie daje Sądowi Najwyższemu uprawnienia do stosowania surowszych ograniczeń w zakresie konstytucyjnych wolności obywatelskich, do których nie doszłoby w przypadku działania na podstawie i w granicach prawa, zgodnie z treścią art. 7 Konstytucji.

Podnieść trzeba, że Sąd Najwyższy w zaskarżonym postanowieniu powołał się na przesłankę szczególną stosowania tymczasowego aresztowania, o której mowa w art. 258 § 2 k.p.k. W lakonicznym uzasadnieniu Sąd Najwyższy stwierdził: „natomiast wymierzone oskarżonemu przez Sąd I instancji kary jednostkowe jak i kara łączna 4 lat i 2 miesięcy pozbawienia wolności wskazują na spełnienie szczególnej przesłanki z art. 258 § 2 k.p.k. W takiej sytuacji tylko najsurowszy środek zapobiegawczy zabezpieczy prawidłowy przebieg postępowania sądowego przed Sądem Okręgowym w Częstochowie, natomiast inne środki zapobiegawcze zadania tego nie spełnią”.

Powyższa teza nie zasługuje na akceptację. O ile podstawowym punktem odniesienia przy ocenie zmaterializowania się przesłanki stosowania izolacyjnego środka zapobiegawczego wymienionego w art. 258 § 2 k.p.k. jest ciężar gatunkowy kary wymierzonej oskarżonemu przez sąd *a quo* (kara ta ma być *in concreto* karą pozbawienia wolności nie niższą niż 3 lata), to stosowanie na tej podstawie tymczasowego aresztowania nie może być uzależnione jedynie od dokonania odpowiedniego ustalenia co do orzeczonej kary wskazanej w przepisie art. 32 pkt

3 k.k. o określonym wymiarze czasowym, bez uwzględnienia także innych czynników związanych z tą karą rzutujących na ocenę jej surowości w określonym momencie postępowania karnego, w szczególności zaszłości związanych z wykonaniem wobec oskarżonego kary orzeczonej przez sąd pierwszej instancji. Jest wszakże rzeczą oczywistą, że mogą one wpływać na to, że realnie podlegająca wykonaniu kara pozbawienia wolności nie będzie już uznana za surową w rozumieniu art. 258 § 2 k.p.k. (zob. postanowienie SN z dnia 27 marca 2025 r., III KZ 7/25; postanowienie SN z dnia 9 maja 2024 r., II KZ 22/24). Sytuacja taka zaistnieje wówczas, gdy oskarżonemu pozostaje do odbycia mniej niż owe 3 lata (wskutek zaliczenia okresu tymczasowego aresztowania, bądź faktycznego wykonania), które jako dolną granicę surowej kary przepis art. 258 § 2 k.p.k. uznaje za warunek aresztowania na tej podstawie prawnej (zob. postanowienie SN z dnia 22 kwietnia 2009 r., II AKz 155/09). Co więcej, automatyczne stosowanie tymczasowego aresztowania, gdy sąd pierwszej instancji skazał oskarżonego na karę pozbawienia wolności nie niższą niż 3 lata, byłoby niezgodne z ustawowym celem stosowania środków zapobiegawczych, którym w myśl art. 249 § 1 k.p.k. jest zabezpieczenie prawidłowego toku postępowania, a także z zasadą proporcjonalności ograniczenia wolności jednostki (art. 41 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP). Zasada ta znajduje wprost potwierdzenie w art. 258 § 4 k.p.k., który nakazuje przed zastosowaniem określonego środka zapobiegawczego rozważyć rodzaj i charakter obaw przyjętych za jego przesłankę oraz nasilenie ich zagrożenia dla prawidłowego przebiegu postępowania w określonym jego stadium. Przepis ten jest funkcjonalnie powiązany z normą zawartą w art. 257 § 1 k.p.k., zgodnie z którą nie stosuje się tymczasowego aresztowania, jeśli wystarczający jest inny środek zapobiegawczy.

Przenosząc powyższe uwagi na grunt niniejszej sprawy należy zauważyć, że wskutek uchylenia wyroku sądu odwoławczego i przekazania sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania, w obrocie prawnym pozostaje nieprawomocny wyrok Sądu Rejonowego w Częstochowie, na mocy którego oskarżony S. S. został skazany na karę łączną 4 lat i 2 miesięcy pozbawienia wolności, czyli taką samą jak przed sądem odwoławczym. Powyższa kara formalnie spełnia więc określone w art. 258 § 2 k.p.k. kryterium „surowości”. Z tej perspektywy nie może jednak ująć

uwadze, że w przedmiotowej sprawie wobec S. S. nieprzerwanie stosowany był środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania, poczynwszy od dnia 5 sierpnia 2022 r. do dnia 9 marca 2023 r. (217 dni, co daje ponad 7 miesięcy). Następnie zaś, po uprawomocnieniu się wyroku, odbywał on karę pozbawienia wolności od dnia 3 września 2024 r. do dnia 27 października 2025 r., zaś od dnia 28 października 2025 r. na mocy zaskarżonego orzeczenia Sądu Najwyższego przebywa w areszcie śledczym. Tym samym oskarżony, przy uwzględnieniu tymczasowego aresztowania, na dzień zastosowania wobec niego izolacyjnego środka zapobiegawczego przez Sąd Najwyższy w dniu 28 października 2025 r., odbył łącznie rok i 9 miesięcy rzeczywistego pozbawienia wolności. Jak słusznie zauważył Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia o zastosowaniu tymczasowego aresztowania, koniec kary został przewidziany na 29 marca 2028 r., a zatem do odbycia oskarżonemu w dniu wydania zaskarżonego orzeczenia pozostały 2 lata i 5 miesięcy pozbawienia wolności.

W tej sytuacji nawet biorąc pod uwagę karę łączną 4 lat i 2 miesięcy pozbawienia wolności orzeczoną przez sąd pierwszej instancji, oskarżonemu S. S. na dzień wydania zaskarżonego postanowienia pozostało do odbycia o 9 miesięcy mniej niż 3 lata pozbawienia wolności. Pamiętać także należy, że z uwagi na wniesienie kasacji jedynie przez obrońcę oskarżonego, a tym samym ograniczenia wynikające z zakazu *reformationis in peius*, w ponownym postępowaniu odwoławczym nie będzie możliwe orzeczenie kary surowszej niż 4 lata i 2 miesiące pozbawienia wolności (zob. art. 443 zd. pierwsze k.p.k. w zw. z art. 545 § 1 k.p.k.), z czego odbyto realnie w chwili orzekania rok i 9 miesięcy, a więc kara podlegająca wykonaniu wynosiła wówczas 2 lata i 5 miesięcy. Powyższe w sposób oczywisty wskazuje, że w dacie wydania zaskarżonego postanowienia brak było przesłanki „surowej kary”, o której mowa w art. 258 § 2 k.p.k., na podstawie której Sąd Najwyższy zastosował wobec oskarżonego S. S. środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania. Tym samym zaskarżone postanowienie zapadło z naruszeniem wskazanego przepisu wynikającym z jego błędnej wykładni, a uchybienie to miało wpływ na treść tego orzeczenia, co skutkowało koniecznością jego zmiany na nieizolacyjne środki zapobiegawcze.

Jednocześnie zauważyć należy, na co słusznie wskazał w zażaleniu obrońca oskarżonego, że w toku postępowania przed sądem pierwszej instancji, Sąd Rejonowy w Częstochowie postanowieniem z dnia 9 marca 2023 r., uchylił środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania i zastosował środki wolnościowe (k. 698v akt sprawy XVI K 59/23), które były stosowane do końca postępowania sądowego. Dopiero w dniu 3 września 2024 r. oskarżony zaczął odbywać karę pozbawienia wolności.

Mając na uwadze aktualny etap postępowania sądowego, jak również dotychczasowy sposób zachowania oskarżonego i realizowania przez niego obowiązków wynikających z jego sytuacji procesowej, Sąd Najwyższy uznał, że prawidłowy tok postępowania odwoławczego zostanie w sposób wystarczający zapewniony poprzez zastosowanie wobec oskarżonego S. S. wolnościowych środków zapobiegawczych w postaci dozoru policji połączonego z obowiązkiem zgłaszania się raz w tygodniu w jednostce Policji właściwej ze względu na miejsce zamieszkania oskarżonego oraz zakaz opuszczania kraju.

W sprawie nie stwierdzono wskazanej w art. 258 § 2 k.p.k. podstawy do zastosowania tymczasowego aresztowania w celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania, z uwagi na grożącą oskarżonemu surową karę. Sąd Najwyższy, stosując najsurowszy ze środków zapobiegawczych w postaci tymczasowego aresztowania, nie sprostął obowiązkowi ciągłego kontrolowania zasadności stosowania tego środka (zob. wyrok SN z dnia 24 listopada 2009 r., III KK 169/09) oraz wadliwie uznał, że możliwa do orzeczenia i realnie podlegająca wykonaniu w dniu wydania zaskarżonego orzeczenia kara wobec S. S. była w świetle stosowanych przepisów surowa.

W związku z powyższym Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia.

[J.J.]

[a.ł.]

Stanisław Stankiewicz

Anna Dziergawka

Ryszard Witkowski

